

Hostivické rybníky

Text: Jan Moravec

Po Čechách, Moravě i Slezsku jsou desítky velkých či malých rybníčních soustav. Ta, do které vás dnes zveme, patří k těm menším, v širším povědomí prakticky neznámým, rozhodně však nenezajímavým. Naleznete ji co by kamenem dohodil od západní hranice hlavního města a nazývá se Hostivické rybníky – byť přímo v katastru obce Hostivice ani jeden z nich neleží.

Jádro celé soustavy a také stejnojmenné přírodní památky dnes tvoří tři rybníky na katastru Litovic: Břevský, Kala a Litovický rybník. V širším slova smyslu bývají k Hostivickým rybníkům řazeny i výše položené rybníky Bašta a Strahovský u Chýně. V minulosti zahrnovala soustava ještě několik dalších rybníků, z nichž některé jsou dnes již zcela zaniklé, z jiných zůstaly zajímavé mokřady či tůně. Spolu s lesním komplexem Bažantnice, obklopujícím rybník Kala, dnes tvoří Hostivické rybníky velmi hodnotné přírodní území.

Trocha historie

O rybnících u Hostivice existují první zmínky již ze 14. stol. Dobu největší slávy si zažily za Rudolfa II., který se pustil do velkolepých úprav Pražského hradu, jejichž součástí bylo i zřízení rozsáhlých reprezentativních a užitkových zahrad. Zahrady potřebovaly pro svůj provoz velké množství vody a jejím zdrojem se staly právě pro ten účel upravené a rozšířené Hostivické rybníky; voda vedla k Pražskému hradu nejprve Litovickým potokem, ze kterého se u Liboce

▲
Hostivické rybníky
leží nedaleko Prahy.
Foto Jan Moravec

oddělovala tzv. Císařská strouha. Odchod císařského dvora do Vídně znamenal i úpadek Hostivických rybníků a postupný zánik některých z nich. Znovu se Hostivické rybníky dostávají do popředí pozornosti po vzniku republiky; nejen v souvislosti s obnovou hradního vodovodu, ale i jako místo vhodné k rekreaci. Břevský rybník se stává vyhlášeným koupalištěm, uvažuje se o zřízení zoologické zahrady...

Ve druhé polovině 20. stol. se však stále častěji dostávají vesměs megalomanské snahy o rekreační využití do střetu se zvyšujícím se povědomím o velké přírodní hodnotě tohoto území. Od prvního návrhu na ochranu Bažantnice z důvodu hnízdění osmi desítek druhů ptáků trvalo ještě více jak dvacet let, než byly Hostivické

rybníky v roce 1996 vyhlášeny přírodní památkou. Chráněné území zahrnuje výše uvedené tři jádrové rybníky spolu s přilehlými mokřady a lesními porosty o celkové výměře 113 ha (plus 33 ha ochranného pásma).

Ptačí pozorovatelna

Nejznámější jsou Hostivické rybníky zřejmě mezi ornitology. Ti míří zejména k Litovickému rybníku, na němž se v době tahu i hnízdění zdržují desítky vodních ptáků. Vedle běžných druhů, jako jsou labutě, kachny divoké, lysky černé či slípky zelenonohé, tu bývají hojně k vidění i tři druhy našich potápek (potápka roháč, potápka malá a potápka černokrká), poláci velcí a chocholačky, vzácněji lžičák pestrý, kopřivka obecná,

*V době tahu se na rybnících zastaví i vzácná volavka bílá.
Foto Luděk Boucný*

- ▲ Na pozorovatelně najdete informační tabuli s vodními ptáky.
- ▼ Břehy rybníků jsou zajímavé i pro mykology, kteří zde našli několik vzácných druhů hub. Obě foto Jan Moravec

INTERNETOVÝ PRŮVODCE NAUČNOU STEZKOU

Na stránkách www.csophostivice.cz/hostivickerybniky najdete kromě průvodce naučnou stezkou i řadu dalších podrobností: od historické studie, přes soupisy zde se vyskytujících druhů a podrobný místopis, až po oficiální plán péče. Stejně jako pozorovatelná, i naučná stezka a webové stránky jsou dílem hostivické organizace Českého svazu ochránců přírody a jeho dětského oddílu Kajky. Tato parta pod vedením místního patriota Jiřího Kučery stála i u vyhlášení ochrany tohoto území; dnes zde provádí značení, úklidy či veřejné vycházky s pozorováním ptáků. Pokud se vám bude u Hostivických rybníků líbit, vezte, že je to do velké míry i jejich zásluha.

čírka obecná i modrá... V době tahu zde byly pozorovány i takové vzácnosti, jako volavka bílá, orlovec říční, pisík obecný či vodouš kropenatý. Vzhledem k rozsáhlým rákosinám samozřejmě nechybí ani několik druhů rákosníků, strnadi rákosní, cvrčilky a další, které však není tak snadné spatřit, a tak jejich přítomnost zaznamenáme spíše jen podle zpěvu.

Jelikož přes rákosiny není na hladinu příliš vidět, vybudoval začátkem letošního roku při východním břehu Litovického rybníka Český svaz ochránců přírody za finanční podpory firmy NET4GAS jednoduchou dřevěnou pozorovatelnu. Stačí pár schůdků a celý rybník máte jak na dlani. Tomu, kdo není v pozorování vodních ptáků tak zběhlý, pomůže informační tabule umístěná na ochozu pozorovatelně. Šestnáct druhů ptáků, které zde máte největší šanci spatřit, naleznete na fotografiích i s krátkými popisky.

Nejen ptáci

Avšak ornitologové nejsou jediní, koho Hostivické rybníky lákají. Známé jsou také mezi mykology. Nejstarší zajímavé nálezy drobných hub rostoucích na tlejícím rákosu pocházejí z 50. let především od Břevského rybníka, od přelomu 60. a 70. let se pak pozornost „houbologů“ upřela na oblast kolem rybníka Kala a mokřadu Chobot, kde byly jako na jediném místě v republice nalezeny jemné povlaky kornatce přejemného (*Aleurodiscus delicatus*) na listech ostřic a o pár let později drobná lupenitá houba kalichovka půvabná (*Haasiella venustissima*). Ani jedna z těchto hub dnes sice není z této lokality potvrzena (kornatec u nás již nikdy poté nalezen nebyl, kalichovka byla později nalezena

ještě na dvou dalších lokalitách), ale průběžně se objevují nálezové zprávy o dalších a dalších vzácných druzích, z nichž některé, jako třeba pečárka bělovlátná (*Agaricus leucotrichus*) či šupinovka ověšená (*Pholiota conisans*), mají v České republice jen několik málo známých lokalit.

Ze savců stojí za zmínku rozhodně netopýři, kterých tu bylo zaznamenáno deset druhů, z hlediska botanického zbytky rašeliniště u Břevského rybníka s bulvy ostřice latnaté či výskyt ostřice nedošáchor na několika místech přírodní památky, samozřejmě zde nechybí ani řada druhů obojživelníků.

Naučná stezka

Nejzajímavějšími místy přírodní památky prochází naučná stezka. Vede od hráze Litovického rybníka kolem rybníků Kala a Břevský až k břevské zastávce MHD, po pohodlných cestách, takřka po rovině. Za suchého

počasí je příjemnou procházkou třeba i pro maminky s kočárky. Byť měří jen necelé tři kilometry, nechcete-li, rozhodně ji není nutné procházet celou; některou z mnoha cest můžete odbočit do Hostivice či trasu přerušit u sportovní haly v Břvích, kde též staví autobus.

Co však návštěvníka možná překvapí, je absence informačních panelů. Kromě úvodního plánu a již zmíněné tabule s vodními ptáky na pozorovatelně zde nic takového nenajde, jen 11 zastávek označených čísly; průvodcovský text je možné stáhnout si na internetových stránkách ČSOP Hostivice. Řešení sice netradiční, ale vzhledem k vysokým nákladům s obnovou informačních panelů ve vandaly intenzivně atakovaném území i značnému „přetabulování“ naší krajiny v poslední době rozhodně ne hloupé. ■

*Hojné jsou zde i potápky černokrké.
Foto Dušan Boucný*